

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Sociální pozice/status a sociální role - prezentace

Autor materiálu: PhDr. Yvetta Pužejová

**Datum (období)
vytvoření:** 21. 6. 2012

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie a komunikace
3. ročník

Sada: PS7

Číslo DUM: 13

Tematická oblast: Sociální psychologie a úvod do sociální komunikace

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 12. 11. 2012

Ověřující učitel: Mgr. Ilona Bláhová

Třída: ZDA 3.A

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Výuková elektronická prezentace SOCIÁLNÍ POZICE/STATUS A SOCIÁLNÍ ROLE slouží jako podpůrná a názorná pomůcka k výkladu učitele. Opakovací úlohy v úvodu prezentace umožňují navázat a propojit nové informace s předcházejícím učivem psychologie. Prezentace výstižně a názorně zachycuje nejdůležitější momenty výkladu, které si mohou žáci zaznamenat a využít při domácí přípravě.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SOCIÁLNÍ POZICE/STATUS A ROLE

Opakování

Co je to sociální struktura?

Co je to sociální skupina a jaká postavení mohou mít členové skupiny?

Jaký vliv může mít skupina na její členy?

Co je to sociální struktura?

Sociální struktura je relativně stabilní síť nebo soustava vztahů spojující jednotlivé členy nebo části společnosti dohromady.

Co je to sociální skupina a jaká postavení mohou mít členové skupiny?

Sociální skupina je soubor dvou a více lidí, které spojuje vzájemný vztah, společná komunikace, společná ideologie, cíle, činnosti, normy a postoje.

- Lídr skupiny
- Oblíbení členové
- Akceptovaní členové
- Outsideri
- Odmítaní členové

Jaký vliv může mít skupina na její členy?

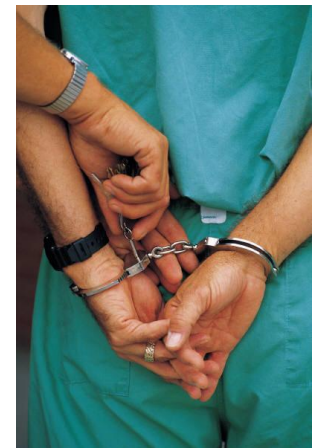

➤ Příznivý

- ovlivňuje osobnost člena
- vede jej k osvojení „dovedností a vědomostí“
- stimuluje jej ke komunikaci a spolupráci
- zvyšuje jeho sebevědomí (pochvala, uznání)

➤ Nepříznivý

- predelikventní party
- pokřivení hodnot, porušování norem
- antisociální chování

Sociální pozice/status

Definice:

Sociální pozice/status je postavení jedince ve skupině s právy a povinnostmi, které skupina jedinci určila.

Marek
(šéf firmy)

Jana
(Markova asistentka)

David
(obchod-styk se zákazníkem)

Eva
(ekonomka firmy)

Sociometrie

- Nauka o zkoumání sociálních vztahů a o vnitřní struktuře sociálních skupin.
- Založena **Jacobem Levy Morenem (1889-1974)**
  - psychiatr
- Využívána k diagnostice skupin
  - efektivita práce
  - odhalení a prevence patologického chování ve skupinách

Druhy statusu

1/ Vrozený status

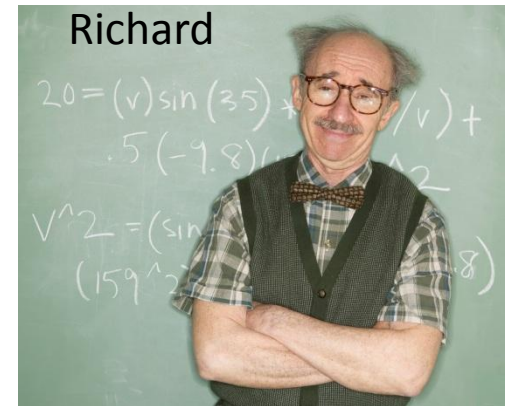
- pohlaví, pořadí narození

2/ Získaný status

- věk, vzdělání, vzhled..

3/ Přejícný status

- povolání, momentální vztah k činnosti..

- *muž, jedináček*

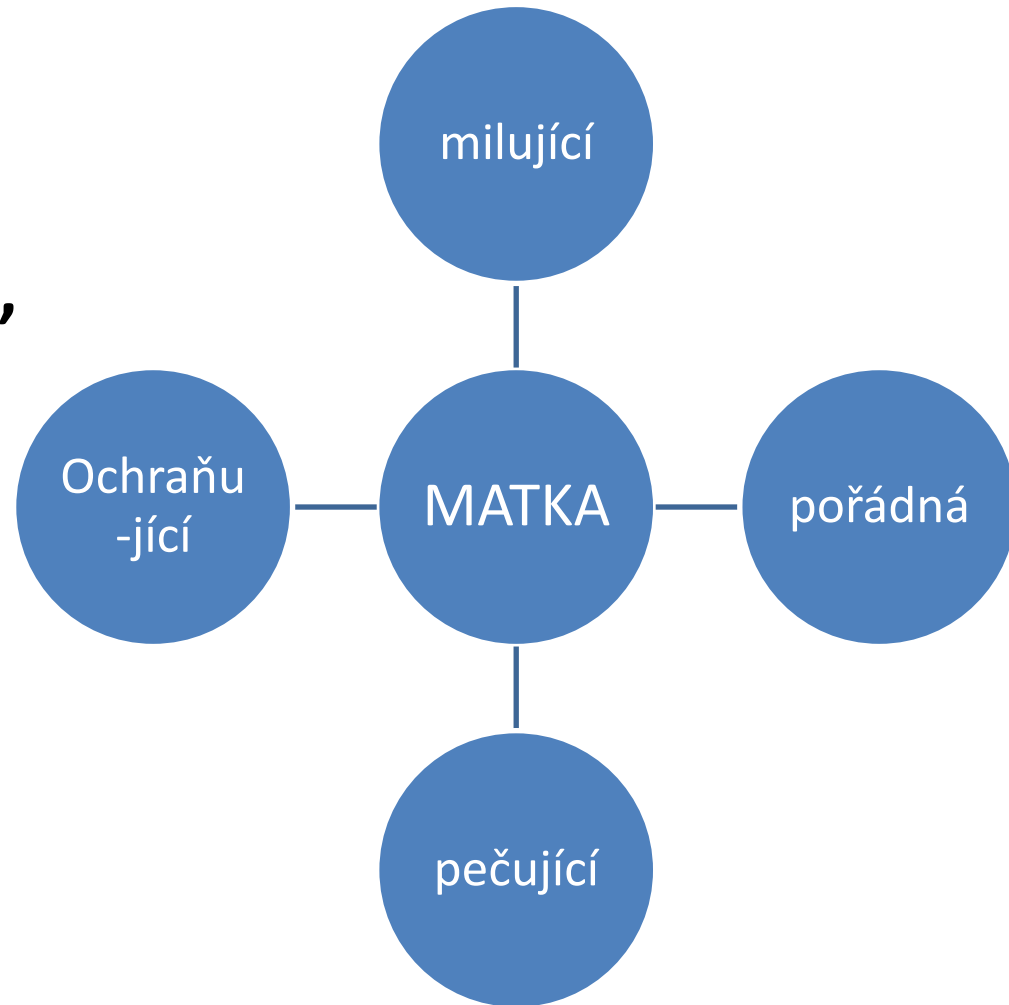
- *67let, VŠ, vizáž*

- *učitel, důchodce*

Sociální role

Definice:

Sociální role je soubor normativně vymezeného, v této pozici očekávaného, dovoleného i vyžadovaného chování. Její realizace je do jisté míry individuálně specifická.

Jsou všechny matky stejné???

Volba a přijetí rolí

Přijetí role

- **Aktivně- identifikace**
- vnitřně přijímám,
ztotožňuji se s rolí
- **Pasivně- akomodace**
- navenek dělám co se
očekává, vnitřně
nesouhlasím

Odmítnutí role

- **Aktivně- rebelství/deviace,**
otevřený protest-boj
- **Pasivně- nepodřízení se**
normám pro danou sociální
roli- obvykle následuje
sankce/trest

Předpoklady pro přijetí a výběr role

- Vlohy a schopnosti
- Temperament
- Charakter
- Fyzické dispozice- tělesný vzrůst, vzhled aj.

Jana:

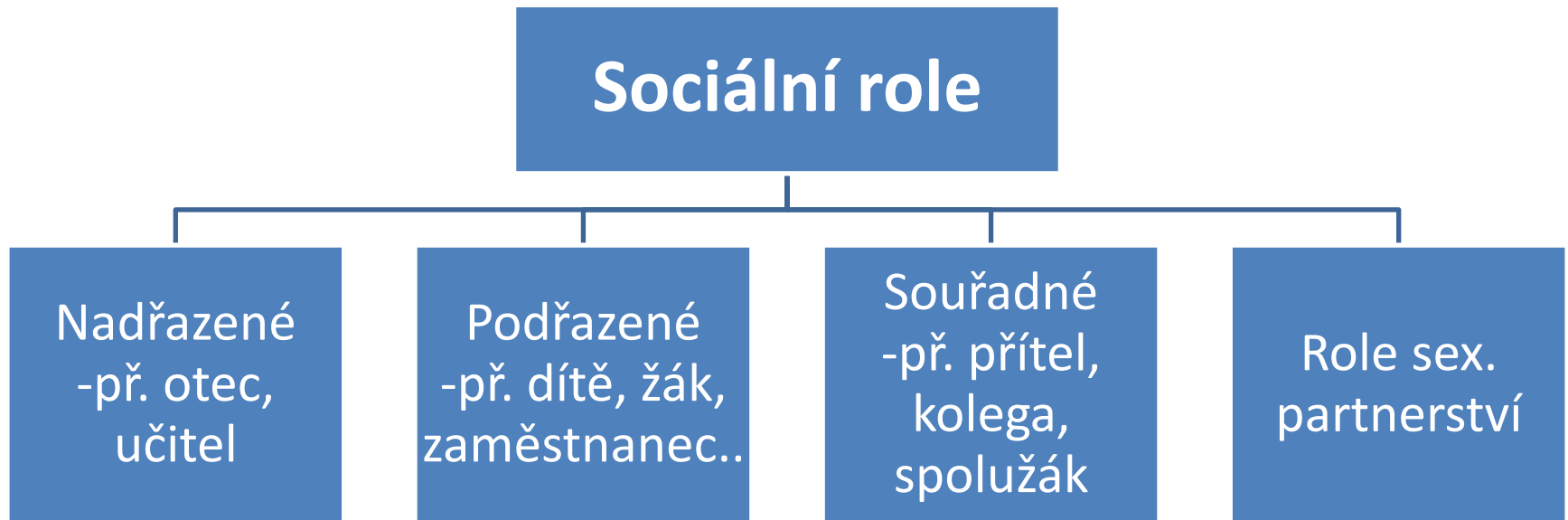
- nadaná na jazyky a matematiku
- extrovert, sangvinik
- pracovitá, vytrvalá, komunikativní..
- sympatický vzhled, atraktivita

Role:

- studentka v zahraničí
- vedoucí asistentka manažera zahraniční firmy
- svobodná matka

Základní dělení rolí

Konflikt rolí

➤ Sociální střet dvou nebo více rolí

a/ vzájemně si odporující role: obhájce X žalobce

b/ jedna role a dvě protikladná očekávání: lékař musí plnit očekávání pacienta i pojišťovny

Konflikt rolí

- Vnitřní konflikt- týká se střetu rolí u jedné osoby- milenec X manžel
- Vnější konflikt- střet rolí vlastního aktéra s rolemi jiných lidí

Opakovací otázky:

Definujte pojem - sociální pozice.

Co je to sociometrie a k čemu se využívá?

Dokážete vyjmenovat jednotlivé druhy statusu?

Co je to sociální role?

Jakým způsobem můžeme přijmout, či odmítnout sociální roli?

Jaké jsou předpoklady pro přijetí a výběr sociální role u člověka?

Vysvětlete pojmy - vnitřní a vnější konflikt rolí.

DĚKUJI ZA POZORNOST

Použité zdroje I.

- VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*.1.vyd. Karolinum: Praha,2004.ISBN 80-246—0841-3., s.356
- HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*.5.vyd.Portál: Praha,2009.ISBN 970-80-7367-639-1.s.,166
- HOLEČEK, V., MIŇHOVÁ, J., PRUNNER, P. 2vyd. *Psychologie pro právníky*. Vyd. Aleš Čeněk, s.r.o., 2007.ISBN 978-80-7380-065-9.,s 351

Použité zdroje II.

- KELLER, J.: *Úvod do sociologie*. 4. rozš. Vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-25-7., s. 181
- NAKONEČNÝ, M.: *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0690-7., s. 287
- VÝROST, J.: *Aplikovaná sociální psychologie*. 1. vyd. Praha : Grada publishing, 2001. ISBN 80-247-0042-5., s. 260
- ŘÍČAN, P.: *Agresivita a šikana mezi dětmi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9., s. 95

Použité zdroje III.

- Všechny obrázky použité v prezentaci jsou kliparty Microsoft Office on-line
<http://office.microsoft.com>
- Všechna schémata: vlastní zdroj